

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Кафедра всесвітньої історії

Допустити до захисту
_____ Завідувач кафедри
«___» _____ 2024 р.

Дипломна робота магістра

**Зовнішня політика США періоду президентства Д. Трампа
(2017-2021 рр.)**

Виконав:
студент II курсу магістратури
Освітньо-професійної програми
«Середня освіта (Історія)»
Денної форми навчання
Бобрик Іван Сергійович

Науковий керівник:
доктор історичних наук, професор,
член-кореспондент НАН України
Лисенко Олександр Євгенович

Рецензент:

Кам'янець-Подільський – 2024 рік

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ІСТОРІОГРАФІЯ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІЖЕННЯ.....	7
1.1. Історіографія проблеми	7
1.2. Аналіз джерел	18
1.3 Методологічні zasadi doslidzheniya.....	20
РОЗДІЛ 2. ВІЙСЬКОВО-ЕКОНОМІЧНА ВЗАЄМОДІЯ МІЖ США ТА СОЮЗНИКАМИ.....	25
2.1. Військово-політичне співробітництво між США та країнами трансатлантичного альянсу.....	25
2.2. Vidnosini z Kanadoyu.....	37
2.3. Україно-американські відносини за адміністрації Дональда Трампа.....	46
РОЗДІЛ 3. ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИЙ КУРС США ЩОДО СТРАТЕГІЧНИХ СУПРОТИВНИКІВ (КИТАЙ, РОСІЯ, КРАЇНИ БЛИЗЬКОГО СХОДУ).....	55
3.1. Військово-економічне superництва z Kitayem.....	55
3.2. Особливості зовнішньополітичних американо-російських відносин 2017-2021 рр.....	65
3.3. Близькосхідний регіон у контексті доктрини Д. Трампа «Америка понад усе».....	71
ВИСНОВКИ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	88
ДОДАТКИ	100

ВСТУП

Актуальність теми. Зовнішньополітична стратегія та політичні процеси у США у XXI столітті характеризуються спрямованістю до формування нового світового порядку та активного закріплення на міжнародній арені статусу глобального лідерства.

Кожен з президентів, незважаючи на належність до різних політичних партій – демократичної чи республіканської, – брали за основний орієнтир становлення сильної держави з широким спектром зовнішньополітичної ваги. Д. Трамп не став винятком у цьому випадку. Незважаючи на його нестандарту політичну поведінку та авторитарні особливості характеру, він став яскравим представником нової глобалізаційно-інформаційної епохи в історії США та міжнародної політики.

Пріоритети новітньої політики Дональда Трампа та провідні принципи зовнішньополітичної діяльності США як єдиної наддержави XXI століття чинили вплив на більшість економічно та військово значущих країн світу, включаючи Українську державу. Вперше європейські держави зіткнулися з настільки ізоляційною політикою президента США у сучасній глобалізованій реальності.

Актуальність цього дослідження зумовлюється потребою об'єктивного осмислення вивчення всіх вище згаданих аспектів. Окрім того, важливим є з'ясування зовнішньополітичних взаємовідносин з такими суб'єктами зовнішньої політики, як Росія, Китай, країни Близькосхідного регіону. Зростаюча роль Китаю на міжнародній арені та в економічному сегменті, включаючи його вплив на Росію, зумовлюють необхідність глибшого аналізу.

Також не менш важливим є з'ясування майбутньої ролі США на світовій арені. Д. Трамп виграв вибори на пост президента США та очолить політичний істеблішмент США у 2025 р. Детальне опрацювання його зовнішньополітичних рішень та основних елементів доктрини 2017 р.

створює підґрунтя для науково коректного прогнозування його вектори політики на сучасному етапі.

На тлі широкомасштабної агресії Росії проти України набуває особливого значення з'ясування основних підходів Д. Трампа до формування політичного курсу щодо України та Росії упродовж 2017-2021 рр. Вказані положення визначають актуальність кваліфікаційної праці і з наукової, і з практичної точки зору.

Об'єктом дослідження є зовнішня політика США у 2017 – 2021 рр.

Предметом дослідження є підходи президента Д.Трампа до реалізації зовнішньополітичного курсу президента.

Географічні межі дослідження охоплюють територію США початку ХХІ ст. Зовнішня політика США була пов'язана із багатьма регіонами світу такими як: країни Європи, Північної, Південної Америки та Азії.

Хронологічні межі охоплюють період 2017 – 2021 рр., тобто охоплюють час з моменту інавгурації Д. Трампа до кінця його терміну президенства. Крім того, для більш детального аналізу зовнішньополітичного курсу президента Дж. Буша-молодшого автор виходить за визначену нижню хронологічну межу.

Мета роботи полягає у з'ясуванні та висвітленні основних положень, змін, та аспектів у зовнішньополітичній доктрині США за каденції Д. Трампа (2017-2021 рр.)

Відповідно до визначеної мети необхідно розв'язати такі **завдання**:

- проаналізувати історіографію та джерельну базу дослідження;
- схарактеризувати основні складові елементи зовнішньої стратегії президента США Д. Трампа щодо НАТО та ЄС;
- розкрити особливості взаємозв'язків з Канадою;
- з'ясувати характер політики США відносно України, зокрема роль та стратегію США у російсько-українській війні.
- висвітлити роль та місце основних конкурентів США у питанні реалізації доктрини;

- дослідити головні аспекти зовнішньої політики США на Близькому Сході;

Методи дослідження. Для виконання визначених у дипломній роботі завдань використовувалася сукупність загальнонаукових і прикладних методів дослідницької роботи, а також принципах історизму, об'єктивності, всебічності й систематичності.

У процесі розв'язання конкретних завдань роботи було використано такі методи дослідження: проблемно-хронологічний – для з'ясування і висвітлення еволюції зовнішньополітичних відносин між США та іншими країнами, альянсами, організаціями за каденції Д. Трампа; порівняльно-історичний – для з'ясування і порівняння зовнішньополітичних доктрин президентів Д. Трампа та Б. Обами, встановлення подібності та відмінності у підходах обох адміністрацій до вирішення міжнародних проблем.

Важливими є також методи аналізу, синтезу, індукції і дедукції. Завдяки їхньому застосуванню сформульовано обов'язкові атрибути кваліфікаційної праці, скомпоновано матеріал у структурні підрозділи, вибудовано логіку викладу та інтерпретовано відомості про зовнішньополітичні акції США у вказаний період. Джерелознавчі прийоми уможливили опрацювання інформації та її верифікації. Метод систематизації дав змогу впорядкувати емпіричний матеріал і сформулювати висновки та узагальнення до магістерської роботи.

Елементи наукової новизни дослідження. У кваліфікаційному дослідженні зроблено спробу залучення маловідомої інформації, що ілюструє окремі аспекти зовнішньої політики США за президенства Д. Трампа 2017-2021 рр.

Апробація результатів дослідження була здійснена шляхом обговорення основних положень на засіданні кафедри всесвітньої історії Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка.

Публікації: результати дослідження оприлюднені у двох публікаціях:

Особливості військово-політичного співробітництва США з країнами НАТО та ЄС (2017-2021 рр.). Наукові праці студентів та магістрантів історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка 2023. № 20(2) С. 6-13

Американо-російські відносини у становленні зовнішньополітичної доктрини Д. Трампа (2017-2021 рр.). Наукові праці студентів та магістрантів історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка 2024. № 21(1) С. 99-106

Практичне значення роботи полягає в тому, що її матеріали можуть використовуватися здобувачами вищої освіти для підготовки до семінарських занять з Новітньої історії країн Європи та Америки. Також робота може бути корисною для аналізу міжнародних відносин США у ХХІ ст. і відповідно написання рефератів, есе, курсових робіт. Окрім того, матеріали дослідження придатні для застосування у закладах загальної середньої освіти на уроках всесвітньої історії.

Структура роботи визначається метою і завданнями дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків, списку використаних джерел і літератури та додатків. Загальний обсяг роботи – 101 сторінка, обсяг основної частини – 88 сторінок. Список використаних джерел та літератури налічує 88 найменування.

ВИСНОВКИ

На підставі отриманих результатів дослідження зроблено такі загальні висновки:

- В історіографічному огляді в роботі представлені вітчизняні, російські, та західноєвропейські праці. Загальною тенденцією всіх наукових шкіл є виокремлення якогось одного вектору зовнішньополітичної стратегії США. В українському історіографічному доробку варто виокремити праці Веселовського А. І., Дерев'янка І. П., Дудко І. Д., Жигайла В. М., Погорської І. І., Тарана М., Тихоненко І. В., Пик С., Сидорук Т., Тимейчук І. Серед праць, написаних дослідниками з Росії, заслуговують на увагу дослідження Журкіна В. В., Носова М. Г., Уткіна С. В. У західній історичній науці виділяються наукові розвідки: А. Мані А., Т. Пугацевича, Д. Стоукса, Ф. Потье, О. Вершбоу, Дж. Кауфмана, М. Бентлі та А. Лернера. Завдяки їм вдалося детально простежити проблему еволюції зовнішньополітичної доктрини США доби президента Д.Трампа і його попередників, схарактеризувати основні напрямки та з'ясувати її характерні риси.

- Джерельну базу роботи становлять сучасні джерела з історії США. Серед них – юридичні документи Сполучених Штатів Америки, укази, послання, виступи політичного істеблішменту США, Стратегія національної безпеки, оборони, протиповітряної безпеки, ядерної програми та проекти договорів. Кожен з таких документів має свої особливості і потребує критичного осмислення.

Відносно самої зовнішньої політики США встановлено, що доктрина президента США Дональда Трампа характеризувалася серйозними змінами порівняно із зовнішньополітичним вектором Б. Обама. Основною особливістю став принцип унілатералізму, тобто принцип односторонніх дій. Б. Обама, як представник демократичного табору, був прихильником тіснішої співпраці з усіма державами Європи та Азії. Д. Трамп, натомість,

активно змінював свою лінію у відносинах практично з усіма союзниками в усіх аспектах зовнішньополітичного життя.

Військове співробітництво США з країнами ЄС і НАТО пережило фазу потрясінь. За часів президентства Д. Трампа вперше в XXI столітті проекти інших альянсів без участі США набули розголосу та політичної ваги. Проект PESCO, CARD, EDF, військова ініціатива щодо створення власної армії ЄС. Усе це є прямими наслідками доктринальної політики «Америка понад усе», яка базується на принципі національного ізоляціонізму.

Президент Д. Трамп зосередив свої основні зусилля насамперед на здійсненні максимального політичного тиску на союзників з метою підвищення їхніх витрат на оборону до рівня 2%. На жаль, він не здійснив своїх намірів, про що свідчить статистика оборонних витрат союзників на кінець його президентства. Більшість країн не піднялися до 2%, США витратили трохи більше 3,7% ВВП на оборону, тоді як європейські члени вступили до НАТО, а Канада витратила в середньому 1,77% ВВП.

Слід зазначити, що організований перегляд усіх основ європейської, західної структури безпеки дав позитивні результати. За адміністрації Д. Трампа відбулося максимальне політичне та військово-промислове посилення європейського крила НАТО. Зважаючи на зростання агресивної загрози з боку Росії та її союзника Китаю, це надзвичайно позитивне явище.

У справі зовнішньополітичної стратегії відносно Канади було з'ясовано, що політика Дональда Трампа була значною мірою визначена економічними питаннями, двосторонньою торгівлею та переглядом Північноамериканської угоди про вільну торгівлю (NAFTA). Вона мала амбівалентний характер: з одного боку, сторони зберігали тісну економічну та оборонну співпрацю, з іншого, — виникали напруження через протекціоністські дії адміністрації Трампа та його різку риторичку. Попри це, нова торговельна угода USMCA стала важливим результатом двосторонньої взаємодії.

Роль Китайської держави за адміністрації Д. Трампа також набула переосмислення та відбулося переформатування відносин. Політика США відносно Китаю набула виразно наступальної форми. Її головні особливості це:

По-перше, активний економічний тиск, так звана «торгова війна». Основним методом суперництва та боротьби адміністрація Д. Трампа обрала торгівлю та суміжні з нею сфери. Американська політична еліта запровадила високі тарифи на китайські товари вартістю в сотні мільярдів доларів, звинувачуючи Китай у нечесній торговельній практиці та крадіжці інтелектуальної власності. У відповідь Китай вжив аналогічних заходів, що призвело до максимального напруження.

По-друге, існувала технологічна конкуренція. Д. Трамп надав цьому особливого значення. У результаті США швидко обмежили доступ китайських технологічних компаній до американських ринків і технологій. США також заборонили американським компаніям постачати критичні компоненти китайським технологічним гігантам.

По-третє, за президентства Д. Трампа відбулось посилення підтримки Тайваню. Це був важливий політичний крок з огляду на спротив Китаю та посилення агресивних дій проти цієї країни. Крім того, було посилено військовий потенціал Тайваню передано зброю, а військово-морські сили США патрулювали Тайванську протоку. Кульмінацією відносин став особистий візит президента на Тайвань, на що до Д. Трампа жоден із тодішніх очільників не наважувався. Це було рішуче повідомлення всім супротивникам США про те, що наміри президента серйозні і що він діятиме повністю відповідно до своєї зовнішньополітичної доктрини.

По-четверте, відбувався поступовий відхід від багатосторонніх інститутів. США більше зосереджуються на двосторонніх відносинах і критикують Китай у міжнародних організаціях, таких як Світова організація торгівлі (СОТ) і ООН. США намагалися максимально зменшити вплив Пекіна в усіх можливих регіонах і відповідних структурах.

Загалом зовнішня політика Д. Трампа щодо Китаю, якщо порівнювати з попередніми адміністраціями, стала жорсткішою і відзначалася прагненням стримати зростаючу могутність Китаю. Відбувся максимальний відхід від концепції «конструктивного залучення» цієї країни.

Щодо головного стратегічного союзника Пекіна – Росії. Д. Трамп обрав більш помірковану стратегію, якщо порівнювати з політикою щодо Китаю. На наш погляд, цілком слушним є твердження провідних експертів-міжнародників про те, що цьому сприяла особиста симпатія Д. Трампа до авторитарного стилю керівництва та симпатія до Президента Російської Федерації В. Путіна як уособлення цього стилю державного управління.

Варто підкреслити, що зовнішньополітична лінія президента США в цей період була неоднозначною і викликала суперечки як у США, так і на міжнародній арені. Тому основними рисами політичного курсу щодо Москви було продовження лінії попередника та запровадження нових санкцій. Незважаючи на позитивні відгуки про свого візаві, уряд США під час його президентства активно вводив санкції проти багатьох олігархів, військових і спецслужб.

Д. Трамп активно протидіяв будівництву «Північного потоку-2», який максимально збільшував російський вплив у Європі, і навпаки зменшував присутність американської товару. США навіть ввели санкції проти компаній, які безпосередньо брали участь у будівництві газопроводу.

Д. Трамп неодноразово закликав ЄС взяти на себе активнішу роль у стримуванні Росії як в економічному, так і у військовому плані. Політична команда президента США зіткнулася з російськими сферами впливу не лише в Європі та Азії. Активна боротьба велася і в інших регіонах, наприклад, у Венесуелі Трамп активно виступав проти підтримуваного Москвою уряду Ніколаса Мадуро. А на Близькому Сході в Сирії США продовжували протидіяти військовим діям Росії, зокрема на підтримку режиму Башара Асада.

У близькосхідному протистоянні він активно виступав проти іранського впливу та його зв'язків з Росією. Для протидії геополітичним планам Росії були проведені численні міжнародні конференції та зустрічі багатьох держав.

У 2019 році оголошено, що США вийдуть з Договору про ліквідацію ракет середньої і малої дальності. США звинуватили Росію в порушенні правил розробкою та розміщенням нових крилатих ракет. Це рішення відобразило прагнення Д. Трампа до більш жорсткої позиції в питаннях безпеки.

Найбільшою суперечністю у зовнішньополітичних відносинах двох держав було питання України та її територіальної цілісності. Д.Трамп повною мірою проявив себе як союзник української держави. Він продовжив курс президента Б. Обама і навіть перевершив очікування. Мова йде про збільшення військової допомоги. На відміну від свого попередника Барака Обама, адміністрація Трампа схвалила постачання Україні летальної зброї для стримування російської агресії на Донбасі. У 2018 році США надали Україні протитанкові ракетні комплекси Javelin, що стало важливим сигналом підтримки українських Збройних сил.

Під час каденції Д.Трампа Сполучені Штати також надали Україні іншу військову допомогу, зброю та різне обладнання, що збільшило міць збройних сил. Ще одним важливим моментом стало продовження військових навчань за участю НАТО та США в Україні. Американо-українські відносини характеризуються стабільною економічною та військовою співпрацею. Попри скандал із імпічментом у США, Україна залишилася одним із найважливіших союзників США у Центральній та Східній Європі.

Необхідно також наголосити на важливості близькосхідного вектору зовнішньої політики США. Зовнішньополітична діяльність у цьому регіоні була одним із пріоритетних напрямів у доктрині Д. Трампа. Він характеризувався такими аспектами, як боротьба з тероризмом (ІДІЛ, Ісламська держава), на чому був зроблений акцент (закон проти емігрантів,

ліквідація Сулеймані); боротьба з поширенням ядерної програми Ірану та опір диктаторському режиму Башара Асада в Сирії.

У праці з'ясовано взаємовідносини США та Пакистану. Під час президентства Дональда Трампа (2017-2021) зовнішня політика США щодо Пакистану характеризувалася прагматизмом і «трансакційним підходом». Основними аспектами політики була боротьба з тероризмом, впливом Пакистану на процес мирного врегулювання в Афганістані та скорочення військової присутності США в регіоні.

В «ізраїльському питанні» адміністрація Д. Трампа вирізнялася безпрецедентно активною підтримкою Ізраїлю та його боротьби з арабськими країнами. Вона визнала Єрусалим столицею Ізраїлю і підписала закон про визнання Голанських висот ізраїльською територією, хоча захоплення Ізраїлем цієї території в Сирії в 1967 році вважається несумісним з міжнародним правом. Найбільшим кроком для збереження своїх позицій у протистоянні стало те, що США в останні роки свого президентства виключили Палестинську автономію з опублікованого списку держав і територій у серпні 2019 року.

Таким чином, зовнішньополітичні орієнтири США за президентства Д. Трампа у 2017-2021 рр. характеризувалась неоднозначністю та неоднорідністю. Вся стратегія була побудована за принципом сили та тиску. Рішення які приймалися були направлені на користь США, але йшли всупереч консолідованій політиці альянсів, організацій та міжнародним правилам і стандартам. Даний політик змінив стабільний курс міжнародної політики США, що протягом всього ХХІ ст. було чи не в перше.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

ДЖЕРЕЛА:

1. В Україні нема більшого друга, ніж США. Про що домовилася Комісія стратегічного партнерства. Новинарня. 17.11.2018. URL: <https://novynarnia.com/2018/11/17/us-ua-comission/>
2. Влияние Трампа на европейскую безопасность. Нидерландский институт международных отношений «Клингендал». URL: www.clingendael.org.
3. Держдеп схвалив продаж Україні джавелінів на \$47 млн. 2 березня 2018. URL: https://lb.ua/news/2018/03/02/391622_gosdep_odobril_prodazhu_ukraine.html
4. Економічна правда. Трамп погрожує вийти з НАФТА. Понеділок, 23 жовтня 2017, 09:31. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/10/23/630333/>
5. Іран відкрито здійснив напад на американські військові бази. Європейська правда. 2020. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/01/8/7104856/> (дата звернення: 15.04.2024).
6. Канадсько-американські відносини. Дослідницька служба Конгресу. URL: <https://crsreports.congress.gov>
7. Касем Сулеймані: чому США вбили його саме зараз. 3 січня 2020. BBC News, Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-50985226>
8. Китай решил подкупить США в торговой войне. URL: https://lenta.ru/news/2018/05/10/trade_war/

9. Лі Бертіоме, «Канадські військові зменшують присутність на Близькому Сході, оскільки боротьба з ІДІЛ переходить у нову фазу», канадський Преса, 29 липня 2020 р.

10. Міністерство національної оборони, «Операція REASURANCE», 18 січня 2021 р.; НАТО, «NATO's Enhanced Forward Presence», інформаційний бюлетень, жовтень 2019 р.

11. Посол США в Україні розповіла, кого Сполучені Штати підтримають на виборах 2019 / УНІАН. 29 січня 2019 р. URL: <https://www.unian.ua/elections/10425261-posol-ssha-v-ukrajini-rozpovila-kogo-spolucheni-shtatipidtrimayut-na-viborah-2019.html>

12. США підтверджують доставку комплексів «Джавелін» в Україну. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/29200722.html>

13. Торгова війна США та Китаю набирає обертів. URL: <https://www.unian.ua/economics/industry/10067822-torgova-viyna-ssha-ta-kitayu-nabiraye-obertiv.html>

14. Торгова війна: Китай оголосив про введення нових мит на товари зі США. URL: <https://www.unian.ua/economics/industry/10067744-ssha-prigrozili-kitayu-vvesti-mita-na-1300-tovariv.html>

15. Торговельна війна: Китай вирішив об'єднатися з Європою проти США. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/10072145-torgovelnaviyna-kitay-virishiv-ob-yednatisya-z-yevropyu-proti-ssha.html>

16. Трамп назвав "Північний потік-2" жахливою і трагічною помилкою, що дає Росії великі доходи. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/518112.html>

17. Трамп перевіряє, що може зробити Китай – експерт. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28241896.html>

18. Трамп підписав угоду про вільну торгівлю між Мексикою, США і Канадою. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/638189.html>

19. Трамп скасував зустріч із Путіним через захоплення українських моряків. 29 листопада 2018 р. URL: https://texty.org.ua/fragments/89678/Tramp_skasuvav_zustrich_iz_Putynym_cherez_zahoplenna-89678/

20. Чому та як Дональд Трамп розвалив угоду НАФТА? URL: <https://uifuture.org/publications/24167-chomu-ta-yak-tramp-rozvalyv-ugodu-nafta/>

21. A credible transatlantic bond: Trident Juncture and NATO capabilities. Erlingur Erlingsson. 19 October 2018. URL: <https://www.nato.int/docu/review/articles/2018/10/19/a-credible-transatlantic-bond-trident-juncture-and-nato-capabilities/index.html>

22. Canada and the United States https://www.thecanadianencyclopedia.ca.translate.goog/en/article/canada-and-the-united-states?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=wapp

23. Missile Defense Review 2019. Office of the secretary of defenseurl. URL: <https://media.defense.gov/2019/Jan/17/2002080666/-1/-1/1/2019-MISSILE-DEFENSE-REVIEW.PDF>

24. National Security Strategy of the United States of America 2017. URL: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>

25. North American Aerospace Defense Command. URL: https://www-norad-mil.translate.goog/Newsroom/Fact-Sheets/Article-View/Article/578770/north-american-aerospace-defense-command/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=wapp

26. Nuclear posture review. February. 2018. URL: <https://media.defense.gov/2018/feb/02/2001872886/-1/-1/1/2018-nuclear-posture-review-final-report.pdf>

27. Remarks by President Trump to the 73rd Session of the United Nations General Assembly / The White House. September 25, 2018. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-73rd-session-unitednations-general-assembly-new-york-ny/>

28. The Canada-U.S. Defence Relationship. URL: <https://www.canada.ca/en/news/archive/2014/04/canada-defence-relationship.html>
29. U.S. Embassy in Ukraine. Politics and history of diplomatic relations. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/our-relationship-uk/policy-history-uk/>
30. United States-Mexico-Canada Agreement. <https://ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/united-states-mexico-canada-agreement>
31. 2017a. «Указ: защита нации от проникновения иностранных террористов в Соединенные Штаты». Белый дом. <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2017/01/27/executiveorder-protecting-nation-foreign-terrorist-entry-united-state>

ЛІТЕРАТУРА:

32. Артемчук Д. В. Співробітництво США та Канади в сфері безпеки і оборони на сучасному етапі. Наукові записки студентів та аспірантів. Серія «Міжнародні відносини». Випуск 5. 2020. С. 278-287. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8291/1/32.pdf>
33. Бабкіна О. В., Дерев'янюк С. М., Требін М. П. Американський президенціалізм: інститут глави держави в США у персоналіях від зародження до сьогодення. Біографічна енциклопедія. Львів. Новий Світ-2000. 2018. 369 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Avtorskyi_kolektyv/Amerykanskyi_prezydentsializm_instytut_hlavy_derzhavy_v_SShA_u_personaliiakh_vid_zarodzhennia_do_soh.pdf?
34. Бобрик І. С. Еволюційні зміни зовнішньополітичної доктрини США в умовах глобалізації (перші десятиліття XXI ст.). Кваліфікаційна робота бакалавра спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)» / наук. керівник О. А. Юга. Кам'янець-Подільськ. КПНУ. 2023. 62 с.
35. Брусиловська, О. І. Гібридна стратегія адміністрації Д. Трампа у контексті реконфігурації світоустрою. Міжнародні та політичні дослідження

- (32). Випуск 32. 2019. С. 13–26.
URL: <http://heraldiss.onu.edu.ua/article/view/173834/193818>
36. Веселовський А. І. Відносини США – Європейський Союз: тенденції та варіанти у середньостроковій перспективі // Київ. 2020. 33 с.
URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-03/veselovsky-20_03.pdf
37. Гончар Б. М. Концепція американського світового лідерства у зовнішній політиці Б. Обама // США і світ: XXI століття. Колективна монографія пам'яті Є. Камінського. «Центр вільної преси». Київ. 2012.
38. Гончарова Д. В. Економічні аспекти відносин США та ЄС за каденції Д. Трампа: кваліфікаційна робота магістра спеціальності 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" / наук. керівник М. О. Фролов. Запоріжжя : ЗНУ, 2021. 126 с.
39. Гуцало Л. Вектор зовнішньої політики США – НАТО (за президенства Д. Трампа) //Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини: історія, теорія, практика». Суми. 2021. С. 79-82. URL: http://eprints.zu.edu.ua/33121/1/Суми_2021_тези_с.79-82.pdf
40. Дворніна А.В., Шевчук А.В. Американо-китайські відносини за президенства Дональда Трампа (2017–2021 рр.). URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/02/475.pdf>
41. Дерев'янка І. П. Американський вектор у системі зовнішньополітичних орієнтирів Канади / І. П. Дерев'янка // Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2016. Вип. 23(1). С. 32-37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2016_23%281%29__7
42. Дерев'янка І. П. Відносини Канади і США: асиметрія і взаємозалежність. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2018. Вип. 137. С. 13-24. URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/admin,%23%23default.groups.name.manager%23%23,+Derevianko%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/admin,%23%23default.groups.name.manager%23%23,+Derevianko%20(4).pdf)
43. Дудко І. Д. Зовнішньополітичний курс Д. Трампа в умовах формування нового світопорядку // Навчально-науковий інститут публічного

управління і державної служби Київського національного університету імені Тараса

Шевченка. Київ. 2023. С. 62-

68. URL: <https://journals.donnu.edu.ua/index.php/pl/article/view/13562>

44. Дудко І. Д., Погорелова І. С. Китай у зовнішньополітичних стратегіях США: від Б. Обама до Д. Трампа. Національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. Київ. С. 54-76. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3a056c37-eb83-47e9-a65f-89f36bb8e6e9/content>

45. Дудко І. Д. Феномен стратегічного партнерства США і України: ретроспектива і сучасність // Актуальні проблеми всесвітньої історії: стратегії партнерства і співробітництва в міжнародних відносинах: зб. наук. пр. / ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». Київ. 2015. С. 57–67.

46. Жигайло В. М. Український вектор зовнішньої політики США за каденції Д. Трампа. Європейський політико-правовий дискурс. 2019. Випуск 6. С. 21-28. URL: <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2019/2019-6-6/06.pdf>

47. Жигайло. В. М. Пріоритети новітньої політики Дональда Трампа. Політичні інститути та процеси. Випуск 3. 2019. С. 23-26. URL: http://politicus.od.ua/3_2019/4.pdf

48. Журкин В. В. Дональд Трамп и Европа // Современная Европа. 2018. С. 17-33. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/donald-tramp-i-evropa/viewer>

49. Кондратенко О. Ю. Основні моменти формування російсько-американських відносин у постбіполярний період. Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. Серія: економіка, право, політологія, туризм. 2010. С. 148-156. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjGhpnH05mFAxU2A9sEHV9QC7YQFnoECBEQAQ&url=https%3A%2F%2Fjrnل.nau.edu.ua%2Findex.php%2FIMV%2Farticle%2Fview%2F2948%2F2909&usg=AOvVaw1pYX3mrxmTyeZls7Q6vtRs&opi=89978449>

50. Кравченко В., Орлик В., Замікула М., Ярмоленко В., Давимука О. Сучасний стан і перспективи розвитку й трансформації Північноатлантичного альянсу: аналіт. доп. за заг. ред. М. Паламарчука та О. Александрова. Київ. 2021. 36 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-12/blok_nato.pdf

51. Макаренко Є. А., Погорська І. І., Рижкова М. М. Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях. Монографія. Центр вільної преси. Київ. 2014. С.

472. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwj129a4r9uJAxWoJBAIHTq5CcYQFnoECBgQAQ&url=http%3A%2F%2Fwww.library.univ.kiev.ua%2Fukr%2Felcat%2Fnew%2Fdetail.php%3Fdoc_id%3D1585239&usg=AOvVaw3B4BnP28uf4Aao5jBUi7EM&opi=89978449

52. Мирончук В. Ф. Відносини між ЄС та США за президентства Д. Трампа. Кваліфікаційна робота магістра спеціальності 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" / наук. керівник Т. В. Сидорук. Острог. Національний університет «Острозька академія». 2020. 95 с.

53. Мирончук В., Сидорук Т., Тимейчук І., Тенденції зовнішньополітичного курсу США за адміністрації Дональда Трампа. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. Розділ III. Регіональні студії. 1(7). 2020. Ст. 191-201. URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/140/125>

54. Пархомчук А. Д. Здобутки і прорахунки близькосхідної політики адміністрації Д. Трампа. Регіональні студії. 2023. С. 163-169. URL: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/34/28.pdf>

55. Пик С. Зовнішня політика адміністрації президента Д. Трампа на Близькому Сході (специфіка прийняття рішень). Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2022. Випуск 42. с. 304-311. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/42_2022/40.pdf

56. Струтинська Т., Гушпіт О. Європейський напрям зовнішньої політики Д. Трампа // Вісник Прикарпатського університету. Політологія. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ. Випуск 13. 2019. С. 178-

184. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/politics/article/view/5739/6032>

57. Таран М. Ерозія стратегії США залучення Китаю як конструктивістської ліберальної моделі.

URL: https://drive.google.com/file/d/1O_fsUBRACI0QkmyOS_Zp3M44Oi0PnudO/view

58. Тихоненко І. В. Стратегія національної безпеки США як інструмент підтримки глобального лідерства та міжнародного порядку за адміністрації Б. Обама та Д. Трампа. Політичне життя. 2018. № 1. С. 158-

163. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pollife_2018_1_27

59. Толстов С. В. Українсько-американські відносини в контексті зовнішньополітичних пріоритетів США. Проблеми всесвітньої історії. № 1(7). 2019. С. 117-143. URL: [https://www.researchgate.net/profile/Serge-Tolstov/publication/352067820_Ukrainian-](https://www.researchgate.net/profile/Serge-Tolstov/publication/352067820_Ukrainian-US_Relations_in_the_Context_of_US_Foreign_Policy_Priorities/links/6648bf19bc86444c72e9c5c7/Ukrainian-US-Relations-in-the-Context-of-US-Foreign-Policy-Priorities.pdf)

[US_Relations_in_the_Context_of_US_Foreign_Policy_Priorities/links/6648bf19bc86444c72e9c5c7/Ukrainian-US-Relations-in-the-Context-of-US-Foreign-Policy-Priorities.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Serge-Tolstov/publication/352067820_Ukrainian-US_Relations_in_the_Context_of_US_Foreign_Policy_Priorities/links/6648bf19bc86444c72e9c5c7/Ukrainian-US-Relations-in-the-Context-of-US-Foreign-Policy-Priorities.pdf)

60. Уткин С. В. «Фактор Трампа» в трансатлантических отношениях: реакция Европейского Союза // Проблемы европейской безопасности. 2018. С. 23-46. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/faktor-trampa-v-transatlanticheskikh-otnosheniyah-reaktsiya-evropeyskogo-soyuza/viewer>

61. Фем'як С. В. Особливості Стратегії національної безпеки США 2015 року. Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. URL:

<https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/11293/1/Фем%27як%20С.%20В..pdf>

62. Фоменюк Д. В. Близькосхідний регіон у зовнішній політиці США за президенства Дональда Трампа. Серія «Міжнародні відносини». Випуск 5. 2020. С. 7-16. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8257/1/1.pdf>

63. Andrzej Mania. Tomasz Pugacewicz. Confronting the International Order: Changes in US Foreign Policy from the Perspective of American Power Elites. *International Studies. Interdisciplinary Political and Cultural Journal*. 2019. P. 11–31. URL: <http://dx.doi.org/10.18778/1641-4233.23.02>

64. Arnault Barichella. The Trump Presidency: what consequences will this have on Europe? 2017. Fondation Robert Schuman. European Issue N. 417. 17th January 2017. P. 11. URL: <https://old.robert-schuman.eu//en/doc/questions-d-europe/qe-417-en.pdf>

65. Ashley Townsend. America first: US policy in ASIA under president Trump. The United States studies centre at the University of Sydney. March 2017. P. 25.

66. Blank S. Forget Javelins. What Ukraine Needs to Get Putin's Attention / Atlantic Council. September 7, 2018. URL: <http://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/forget-javelins-what-ukraine-needs-to-get-putins-attention>

67. Dous Stokes. Trump, American hegemony and the future of the liberal international order. Published by Oxford University Press on behalf of The Royal Institute of International Affairs. 2018. P. 133-

150. URL: https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/images/ia/INTA94_1_8_238_Stokes.pdf

68. Fabrice Pothier and Alexander Vershbow. NATO and Trump The Case for a New Transatlantic Bargain. June 2017. P. 15. URL: https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/sites/default/files/generated/document/en/NATO_and_Trump_web_0623.pdf

69. Feroz Akhtar. United States Foreign Policy towards Pakistan Under the era of Trump and Obama. *Journal of Political Sciences & Public Affairs*. Volume 9. Issue 6. No.: 10003962021. P. 5. URL: <https://hal.science/hal-03810331>

70. Giuseppe Zaccaria. You're Fired! International Courts, Contract Renewals, and the WTO Appellate Body During Trump's Presidency. Department of Political Science. Maastricht University, Maastricht, Netherlands. 2021. P. 322-333. URL:

[https://www.researchgate.net/publication/359233034_You%27re_Fired_International_Courts_Re-](https://www.researchgate.net/publication/359233034_You%27re_Fired_International_Courts_Re-contracting_and_the_WTO_Appellate_Body_during_the_Trump_Presidency)
[contracting_and_the_WTO_Appellate_Body_during_the_Trump_Presidency](https://www.researchgate.net/publication/359233034_You%27re_Fired_International_Courts_Re-contracting_and_the_WTO_Appellate_Body_during_the_Trump_Presidency)

71. Gorm Rye Olsen. «America is Back» or «America First» and the Transatlantic Relationship.. Politics and Management. Department of Social Science and Business. Roskilde University. Denmark Volume 10. Issue 2. 2022. P. 154–164. URL:

https://www.researchgate.net/publication/360694813_America_is_Back_or_America_First_and_the_Transatlantic_Relationship

72. Gouher Ahanger, Shashi Dwivedi, Atar Dar, Ashiq Malik, Sudha Gupta. US SOUTH-ASIA policy under Trump: changes, implications and possible ways of cooperation: an analytical study. International Journal of Human Rights. Volume 9. July 2022. P. 141-152. URL:

[https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwit68j5vduJAxXqIBAIHW8AJt0QFnoECBUQAAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.researchgate.net%2Fpublication%2F362172865_US_SOUTH-ASIA_POLICY_UNDER_TRUMP_CHANGES_IMPLICATIONS_AND_POSSIBLE_WAYS_OF_CO-OPERATION_AN_ANALYTICAL_STUDY&usg=AOvVaw0Bdg5cSPMGkSuSKuvE0vkX&opi=89978449)
[&uact=8&ved=2ahUKEwit68j5vduJAxXqIBAIHW8AJt0QFnoECBUQAAQ&url=h](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwit68j5vduJAxXqIBAIHW8AJt0QFnoECBUQAAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.researchgate.net%2Fpublication%2F362172865_US_SOUTH-ASIA_POLICY_UNDER_TRUMP_CHANGES_IMPLICATIONS_AND_POSSIBLE_WAYS_OF_CO-OPERATION_AN_ANALYTICAL_STUDY&usg=AOvVaw0Bdg5cSPMGkSuSKuvE0vkX&opi=89978449)
[tps%3A%2F%2Fwww.researchgate.net%2Fpublication%2F362172865_US_SOU](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwit68j5vduJAxXqIBAIHW8AJt0QFnoECBUQAAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.researchgate.net%2Fpublication%2F362172865_US_SOUTH-ASIA_POLICY_UNDER_TRUMP_CHANGES_IMPLICATIONS_AND_POSSIBLE_WAYS_OF_CO-OPERATION_AN_ANALYTICAL_STUDY&usg=AOvVaw0Bdg5cSPMGkSuSKuvE0vkX&opi=89978449)
[TH-](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwit68j5vduJAxXqIBAIHW8AJt0QFnoECBUQAAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.researchgate.net%2Fpublication%2F362172865_US_SOUTH-ASIA_POLICY_UNDER_TRUMP_CHANGES_IMPLICATIONS_AND_POSSIBLE_WAYS_OF_CO-OPERATION_AN_ANALYTICAL_STUDY&usg=AOvVaw0Bdg5cSPMGkSuSKuvE0vkX&opi=89978449)

[ASIA_POLICY_UNDER_TRUMP_CHANGES_IMPLICATIONS_AND_POSSI](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwit68j5vduJAxXqIBAIHW8AJt0QFnoECBUQAAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.researchgate.net%2Fpublication%2F362172865_US_SOUTH-ASIA_POLICY_UNDER_TRUMP_CHANGES_IMPLICATIONS_AND_POSSIBLE_WAYS_OF_CO-OPERATION_AN_ANALYTICAL_STUDY&usg=AOvVaw0Bdg5cSPMGkSuSKuvE0vkX&opi=89978449)
[BLE_WAYS_OF_CO-](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwit68j5vduJAxXqIBAIHW8AJt0QFnoECBUQAAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.researchgate.net%2Fpublication%2F362172865_US_SOUTH-ASIA_POLICY_UNDER_TRUMP_CHANGES_IMPLICATIONS_AND_POSSIBLE_WAYS_OF_CO-OPERATION_AN_ANALYTICAL_STUDY&usg=AOvVaw0Bdg5cSPMGkSuSKuvE0vkX&opi=89978449)
[OPERATION_AN_ANALYTICAL_STUDY&usg=AOvVaw0Bdg5cSPMGkSuS](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwit68j5vduJAxXqIBAIHW8AJt0QFnoECBUQAAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.researchgate.net%2Fpublication%2F362172865_US_SOUTH-ASIA_POLICY_UNDER_TRUMP_CHANGES_IMPLICATIONS_AND_POSSIBLE_WAYS_OF_CO-OPERATION_AN_ANALYTICAL_STUDY&usg=AOvVaw0Bdg5cSPMGkSuSKuvE0vkX&opi=89978449)
[KuvE0vkX&opi=89978449](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwit68j5vduJAxXqIBAIHW8AJt0QFnoECBUQAAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.researchgate.net%2Fpublication%2F362172865_US_SOUTH-ASIA_POLICY_UNDER_TRUMP_CHANGES_IMPLICATIONS_AND_POSSIBLE_WAYS_OF_CO-OPERATION_AN_ANALYTICAL_STUDY&usg=AOvVaw0Bdg5cSPMGkSuSKuvE0vkX&opi=89978449)

73. Hart M., Magsamen K. Limit, Leverage, and Compete. A New Strategy on China. URL:

<https://www.americanprogress.org/issues/security/reports/2019/04/03/468136/limit-leverage-compet-new-strategy-china/>

74. Hassan Oz. Trump, Islamophobia and US–Middle East relations. *Critical Studies on Security*, 5 (2). 2017 P. 187-191. URL: <http://wrap.warwick.ac.uk/90563>

75. Holland S. Trump meets Ukraine's president, U.S. adds to Russia sanctions. Reuters. 2017. URL: <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-usa-idUSKBN19B22M>.

76. Jorge Benitez. U.S. NATO Policy in the Age of Trump: Controversy and Consistency. 2019. P. 179-

200. URL: https://static1.squarespace.com/static/579fc2ad725e253a86230610/t/5c6184e0104c7bb62a1ed2eb/1549894881133/43_1+Benitez.pdf [15, c. 183].

77. Joyce Kaufman. The US perspective on NATO under Trump: lessons of the past and prospects for the future. Oxford University Press on behalf of the Royal Institute of International Affairs. 2017. P. 251-266. URL: https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/publications/ia/INTA93_2_01_Kaufman.pdf

78. Kari Twetbrotten. Björn Olav Knutsen. Why so ambivalent? US policy regarding EU defense ambitions. *International Politics*. Norwegian Defense Research Institute (FFI) and Nord University, Norway 79(1). P. 25–38. URL: <http://dx.doi.org/10.23865/intpol.v79.2518> 25

79. Kristen Hopewell. Trump and Trade: The Crisis in the Multilateral Trading System. University of British Columbia. *New Political Economy* 26(83). November 2020. P. 12. URL: https://www.researchgate.net/publication/347138391_Trump_Trade_The_Crisis_in_the_Multilateral_Trading_System

80. Marianne Riddervold, Akasemi Newsome. Transatlantic relations in times of uncertainty: crises and EU-US relations. *Journal of European Integration*. Volume 40. Issue 5. 2018. P. 505-521. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/07036337.2018.1488839?needAccess=true>

81. Melanie Hart, Kelly Magsamen. *Limit, Leverage, and Compete: A New Strategy on China*. Center for American Progress. 2019. P. 50. URL: <https://www.americanprogress.org/wp-content/uploads/sites/2/2019/04/ChinaStrategy-report1.pdf>

82. Michael Clarke, Anthony Ricketts. *Donald Trump and American foreign policy: The return of the Jacksonian tradition*. *Comparative Strategy*. P. 371. URL: <https://www.tandfonline.com/loi/ucst20>

83. Michael D. Swaine. *The Deepening U.S.-China Crisis: Origins and Solutions*. Carnegie Endowment for International Peace. URL: <https://carnegieendowment.org/posts/2019/02/the-deepening-us-china-crisis-origins-and-solutions?lang=en>

84. Michelle Bentley. Adam B. Lerner. *Introduction: Trump and unpredictability in international relations*. 2021. P. 348-359. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09557571.2021.1919862#abstract>

85. Musaveer Hamid, Saida Batul, Muhammad Ibrar Aslam, Zain Ali. *Pakistan-US Relations under the Trump Administration*. *Asian Journal of International Peace and Security (AJIPS)*. Vol. 5, No. 2. June 2021. P. 300-309. URL: https://www.researchgate.net/publication/358884713_Pak-US_Relations_under_Trump_Administration

86. Radoslav Fiedler. *Policy of maximum pressure on Iran. Goals and effects of US policy*. Adam Mickiewicz University in Poznan. *Strategic Review*. Issue 15. 2022. P. 283-297. URL: <https://orcid.org/0000-0003-1573-9898>

87. Rubrick Biegon. Tom F. A. Watts. *When ends Trump means: continuity versus change in US counterterrorism policy*. *European Association for International Studies*. 2020. P. 37-53. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23340460.2020.1734956>

88. Singer, J. *The Abraham Accords: The normalization agreements Israel signed with the United States. United Arab Emirates, Bahrain, Sudan and Morocco*, *International Legal Materials*, 60(3). 2022. P. 448-463. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja>

&uact=8&ved=2ahUKEwjKp92rp9qJAxXnJxAlHcTvApwQFnoECC8QAQ&url=
https%3A%2F%2Fwww.icwa.in%2Fshow_content.php%3Flang%3D1%26level%
3D1%26ls_id%3D7717%26lid%3D5142&usg=AOvVaw0qfPk1Ni3K70GSNaI19
dqC&opi=89978449